

Marek KULESZA

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

W poszukiwaniu wskaźników przedsiębiorczości

Wprowadzenie

Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie, latem 2000 roku ustalono strategiczny cel transformacji gospodarki Unii Europejskiej w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną opartą na wiedzy gospodarkę na świecie, zdolną do zrównoważonego wzrostu gospodarczego z większą ilością lepszych miejsc pracy i większą spójnością społeczną. Strategia ta skupia się na innowacyjności (gospodarka oparta o wiedzę), liberalizacji (rynków energii, transportu, telekomunikacji, finansowych), przedsiębiorczości (ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej) oraz spójności społecznej. W roku 2005 Komisja Europejska stwierdziła, że strategia lizbońska po pięciu latach od jej ogłoszenia nie przynosi spodziewanych rezultatów. Aby utrzymać model zrównoważonego rozwoju UE konieczne jest wzmocnienie konkurencyjności Unii Europejskiej i zwiększenie dynamiki jej gospodarki. Przedstawiono nową Strategię wzrostu i pracy. Jej głównymi celami są zapewnienie zrównoważonego wzrostu i stworzenie więcej lepszych miejsc pracy w UE. Te cele mogą być osiągnięte między innymi poprzez wspieranie przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość łączy się zwykle z działalnością małych i średnich przedsiębiorstw, tam gdzie tworzone jest najwięcej miejsc pracy. Ekonomisci i politycy uważają przedsiębiorczość za nośnik zatrudnienia, innowacji i wzrostu gospodarczego. Polityka wspierania przedsiębiorczości napotyka trudności z powodu ograniczonej ilości danych empirycznych opisujących przedsiębiorczość (jej rozmiary, kształtujące ją czynniki i korzyści z niej płynące). Z powodu braku definicji opisującej istotę przedsiębiorczości i porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników politycy napotykają trudności przy kreowaniu polityki pobudzania przedsiębiorczości. Powstaje potrzeba stworzenia porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników przedsiębiorczości. Trzeba poznać czynniki hamujące i motywujące przedsiębiorczość (determinanty), miary, których dostarczają wskaźniki o stanie przedsiębiorczości (działalność przedsiębiorcza) i wyniki, wpływ tej działalności na całą gospodarkę. W tym celu Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, OECD uruchomiła Projekt Wskaźników Przedsiębiorczości (*Entrepreneurship Indicators Programme – EIP*).

Za twórcę określenia przedsiębiorca (*entrepreneur*) uważa się francuskiego ekonomistę Richard'a Cantillon'a, (por. [1]). Słowo to pochodzi od francuskiego czasownika *entreprendre*, „podejmować”. Według Cantillon'a „przedsiębiorca kupuje obecnie po pewnej cenie po to, aby sprzedać po niepewnej cenie w przyszłości. Przedsiębiorca jest tragarzem niepewności”. Nie ma powszechnie akceptowanej definicji przedsiębiorczości, głównym powodem jest to, że fenomen przedsiębiorczości zajmują się antropolodzy, socjologowie, ekonomiści i specjaliści od zarządzania. Każda dziedzina tworzy własną, stosowną do swoich potrzeb definicję przedsiębiorczości (por. [1]). Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju dla potrzeb Projektu Wskaźników Przedsiębiorczości opracowała definicję przedsiębiorcy, przedsiębiorczości i działalności przedsiębiorczej. (por. [1]).

Przedsiębiorcy (*Entrepreneurs*) to osoby (właściciele przedsiębiorstw), które starają się generować wartości przez kreację lub ekspansję aktywności ekonomicznej, przez dostrzeganie i eksploatację nowych produktów, procesów lub rynków. Działalność przedsiębiorcza (*Entrepreneurial Activity*) to przedsięwzięcie ludzkiej akcji w celu generacji wartości, poprzez kreację lub ekspansję aktywności ekonomicznej, poprzez dostrzeganie i eksploatację nowych produktów, procesów lub rynków.

Przedsiębiorczość (*Entrepreneurship*) to zjawisko związane z działalnością przedsiębiorczą.

Artykuł ma na celu zapoznanie z przebiegiem prac w Projekcie EIP oraz z proponowanymi oraz już istniejącymi wskaźnikami przedsiębiorczości, które mogłyby być porównywalne w skali międzynarodowej.

1. Program Wskaźników Przedsiębiorczości OECD

Ministerialna konferencja OECD w Istambule Istanbul Ministerial Conference on Small Business and Entrepreneurship w dniach 3–5 czerwca 2004 r., zgromadziła ministrów, ekspertów i przedsiębiorców z ponad 80 krajów. Celem konferencji była dyskusja nad pobudzeniem rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i wykorzystanie ich możliwości do wzrostu gospodarczego. W 30 krajach OECD małe i średnie przedsiębiorstwa tworzą od 60% do 70% nowych miejsc pracy. Jak wynika z danych OECD stopa przeżywalności małych firm znacznie zmienia się w zależności od kraju. Młode przedsiębiorstwa mają większą szansę wzrostu w USA niż w większości państw europejskich. Najczęściej przyczyną są różnice w otoczeniu przedsiębiorstw, kosztach i procedurach administracyjnych. Konferencja wezwała kraje członkowskie do rozwijania statystyki dotyczącej MŚP i przedsiębiorczości, by usprawnić ich monitorowanie i rozwój. W OECD powstało Centrum Przedsiębiorczości (*Centre for Entrepreneurship*), które również podkreślało potrzebę stworzenia międzynarodowych danych dotyczących przedsiębiorczości. W 2004 r. w Danii powołano *Internation-*

tional Consortium for Dynamic Entrepreneurship Benchmarking (ICE), *The International Consortium on Entrepreneurship (ICE)* to konsorcjum państw pracujących nad opracowaniem analitycznych podstaw polityki przedsiębiorczości. Powstało z inicjatywy FORA, (*The Center for Business and Economic Affairs*) działu badawczego Duńskiego Ministerstwa Spraw Gospodarczych i Przedsiębiorstw. Do konsorcjum należą Kanada, Dania, Finlandia, Norwegia, Szwecja, Holandia, UK, USA i OECD. Składka członkowska wynosi 30 000 euro rocznie. Członkowie spotykają się dwa razy do roku i ustalają nowe projekty badawcze dotyczące przedsiębiorczości. Niektóre państwa np. Irlandia są afiliowane przy organizacji i biorą regularny udział w spotkaniach, nie będąc jej członkami.

W 2005 r. Dyrektoriat Statystyki OECD (STD) zobowiązał pracujące w jego strukturze Grupy Ekspertów zajmujące się Statystyka Biznesu do opracowania porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników dotyczących demografii biznesu, kluczowego elementu dla zrozumienia przedsiębiorczości. Praca ta była finansowana przez Konsorcjum ICE i OECD. Zlecono również opracowanie studium wykonalności międzynarodowego programu statystyki przedsiębiorczości. Wyniki prac przedstawiono dniach 26–27 października 2005 roku na Warsztatach – *Understanding Entrepreneurship: Issues and Numbers*, które odbyły się w Paryżu w siedzibie głównej OECD. Udział w nich wzięli eksperci w zakresie badań przedsiębiorczości, statystyki i politycy. Ustalono przebieg prac nad stworzeniem przez OECD porównywalnego w skali międzynarodowej systemu wskaźników przedsiębiorczości. Powołano Grupę Sterującą (*Steering Group*), do koordynowania prac, by proponowane wskaźniki były odbiciem politycznych zainteresowań państw członkowskich. Owocem badań Studium Wykonalności był Raport „*Understanding Entrepreneurship: Developing Indicators for International Comparisons and Assessments*” (por. [3]). Dokonano także analizy także analizy porównywalności rejestracji narodzin firm w państwach OECD (por. [4]), i możliwości polepszenia porównywalności tych wskaźników (por. [5]). Plan działań został zaakceptowany przez Grupę Roboczą Małych i Średnich Przedsiębiorstw (*Working Party on SMEs and Entrepreneurship*) i Komitet Statystyczny. (Committee on Statistics). Program „*Entrepreneurship Indicators Programme*” został uruchomiony we wrześniu 2006 roku. Na początku utworzono Grupę Sterującą Wskaźników Przedsiębiorczości (*OECD Entrepreneurship Indicators Steering Group- EISG*). Spotkała się ona trzy razy 5–6 grudnia 2006 r. w Rzymie, 25–26 czerwca 2007 roku w Istambule i 20 listopada 2007 r. w Paryżu. Ostatnie spotkanie było poprzedzone spotkaniem warsztatowym 19 listopada na temat *Workshop on the Measurements of High Growth Enterprises*. Od 2006 roku prace nabrały tempa. OECD i Eurostat uzgodniły wspólny zestaw pojęć i definicji dotyczących demografii biznesu, na tej podstawie opracowywano *The Eurostat/OECD Manual on Business Demography Statistics* (por. [6]). Demografia przedsiębiorstw, rozumiana jako gałąź wiedzy na temat dynamiki powstawania i upadku już istniejących firm, dostar-

cza wielu wskaźników, które mogą być traktowane, jako barometr kondycji gospodarki kraju. Rozpoczęto również prace nad podręcznikiem pomiaru przedsiębiorczości (*OECD-Eurostat Entrepreneurship Measurement Manual*).

2. Proponowane przez OECD wskaźniki i zakresy tematyczne dla wskaźników przedsiębiorczości

Z powodu dużej różnorodności przejawów przedsiębiorczości, nie można skonstruować jednego wskaźnika opisującego przedsiębiorczość. Program EIP grupuje wskaźniki w trzech obszarach tematycznych determinanty przedsiębiorczości (*determinants*), działalność przedsiębiorcza (*entrepreneurial performance*) i oddziaływanie, wynik przedsiębiorczości (*impacts of entrepreneurship*). Skutki działań przedsiębiorczych to „wartość” stworzona dzięki przedsiębiorczości i przedsiębiorcom. Wskaźniki należące do tej grupy są ogólnie dostępne to może być wzrost PKB, współczynnik Gini’ego, wskaźnik zatrudnienia, względne ubóstwo, przeciętne wynagrodzenie itp. (por. [2]). Wskaźniki z grupy działalność przedsiębiorcza są podzielone na trzy grupy: wskaźniki dotyczące firm, wskaźniki dotyczące zatrudnienia, wskaźniki opisujące bogactwo. Proponowany przez OECD/EUROSTAT zakres zagadnień dla wskaźników przedsiębiorczości dotyczących poszczególnych kategorii działalności przedsiębiorczej, wraz z opisującymi je wskaźnikami, zebrany jest w tabeli 1.

Tabela 1. Zalecane przez OECD/EUROSTAT zakresy zagadnień dla wskaźników przedsiębiorczości opisujących działalność przedsiębiorczą ze wskaźnikami przyporządkowanymi poszczególnym kategoriom

Działalność przedsiębiorcza		
Firmy	Zatrudnienie	Majątek
Stopa nowo zakładanych przedsiębiorstw zatrudniających pracowników	Stopa szybko rozwijających się firm według kryterium zatrudnienia	Stopa szybko rozwijających się firm według kryterium obrotu
Stopa zamknięcia przedsiębiorstw zatrudniających pracowników	Stopa Gazeli według kryterium zatrudnienia	Stopa Gazeli według kryterium obrotu
Dynamika aktywności gospodarczej	Stopa własności w firmach zaczynających działalność	Wartość dodana przez młode firmy
Wzrost populacji przedsiębiorstw netto	Stopa własności w populacji przedsiębiorstw	Wkład produktywności młodych firm
Stopa przeżywalności po 3 i 5 lat	Zatrudnienie w firmach 3- i 5-letnich	Działalność innowacyjna młodych i małych firm
Udział przeżywających 3- i 5-letnich firm w populacji	Przeciętna wielkość firmy po 3 i 5 latach	Działalność eksportowa małych firm

Źródło: Ahmad N., Hoffmann A.N., 2008, A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, OECD Statistics Working Paper, STD/DOC(2008)2

Metodologia obliczania najważniejszych z nich tzn. stopy nowo zakładanych firm zatrudniających pracowników, stopy zamknięcia przedsiębiorstw zatrudniających pracowników, stopy szybko rozwijających się firm według zatrudnienia, stopy firm Gazeli według zatrudnienia, stopy szybko rozwijających się firm według obrotu, stopy firm Gazeli według obrotu opisana jest w *The Eurostat/OECD Manual on Business Demography Statistics* (por. [6]). Za szybko rozwijające się przedsiębiorstwa (*High Growth Enterprises*), uważa się wszystkie przedsiębiorstwa z przeciętnym rocznym wzrostem większym niż 20% w ciągu trzech lat i z dziesięcioma lub większą liczbą pracowników na początku okresu obserwacji. Za przedsiębiorstwa Gazele (*Gazelles*) przyjmuje się wszystkie przedsiębiorstwa do 5 lat z przeciętnym rocznym wzrostem większym niż 20%, przez okres trzech lat i z 10 lub większą liczbą pracowników na początku okresu obserwacji. Każdy ze wskaźników zamieszczonych w tabeli może być obliczany dla wybranego sektora przemysłu, rodzaju, wielkości przedsiębiorstwa itp. (por. [6]).

Działalność przedsiębiorcza w danym kraju zależy od wielu czynników powiązanych z osobowymi cechami przedsiębiorcy. Powszechnie uważa się, że na przedsiębiorczość i postawy przedsiębiorcze mają wpływ trzy czynniki: możliwości (*opportunities*), utalentowani ludzie (*skilled peoples*), i zasoby (*resources*), na które przemożny wpływ wywierają dwa kolejne czynniki zakres otaczającej regulacji (*regulatory framework*) i kultura (*culture*) (por. [2]). Zasoby to dostępność kapitału, w fazie tworzenia przedsiębiorstwa, aż do ewentualnego wejścia na giełdę. Zasoby to także fundusze na badania i rozwój. Umożliwiają one dokonanie odkryć i wynalazków, które przedsiębiorcy przekształcają w nowe produkty lub procesy. Utalentowani ludzie to ludzie obdarzeni w tym przypadku zdolnościami przedsiębiorczymi. Możliwości są kreowane przez warunki rynkowe w danym kraju takie jak zaangażowanie publiczne w rynki, konkurencyjność rynków, dostępność rynków zagranicznych itp. Zakres regulacji ma wpływ na działalność przedsiębiorczą może do niej zachęcać lub zniechęcać, jest traktowany szeroko i obejmuje regulacje dotyczące podatków oraz inne publiczne regulacje i instytucje wpływające na przedsiębiorczość. Kultura wpływa na zachowanie przedsiębiorcy, jego postawę i efektywność, jest ostatnim czynnikiem kształtującym postawy przedsiębiorcze (por. [2]).

Determinanty działalności przedsiębiorczej można zgrupować więc w sześciu blokach tematycznych (dostępność finansowania, dostępność B+R i technologii, zdolności przedsiębiorcze, warunki rynkowe, zakres regulacji, kultura). Ilustruje to tabela 2. W każdym bloku wpisano zagadnienia (cele polityki), którym przyporządkowany powinien być odpowiedni wskaźnik.

Tabela 2. Zalecane przez OECD/EUROSTAT zakresy zagadnień dla wskaźników przedsiębiorczości odpowiadających poszczególnym kategoriom determinantów przedsiębiorczości wraz z odpowiadającymi im zagadnieniami (celami polityki)

Determinanty					
Zakres regulacji	B+R i technologia	Zdolności przedsiębiorcze	Kultura	Dostępność finansowania	Warunki rynkowe
Obciążenia administracyjne przy wejściu	Wydatki na B+R	Trening i doświadczenie przedsiębiorców	Skłonność do ryzyka w społeczeństwie	Dostępność możliwości finansowania długu	Prawo antymonopolowe
Obciążenia administracyjne przy wzroście	Współpraca Uczelnie/Przemysł	Przedsiębiorcze umiejętności	Skłonność do bycia przedsiębiorcą	Anioły Biznesu	Konkurencja
Regulacje prawne bankructwa	Współpraca technologiczna między firmami	Infrastruktura przedsiębiorczości	Chęć zostania właścicielem przedsiębiorstwa	Dostępność Venture Capital	Dostęp do rynku krajowego
Regulacje dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i środowiska	Przepływ technologii	Imigracja	Nauczanie przedsiębiorczości	Dostępność innych typów akcji	Dostęp do rynków zagranicznych
Regulacje produktu	Szerokopasmowy dostęp do internetu			Giełdy	Stopień zaangażowania publicznego
Regulacje rynku pracy	Standardy w systemie patentowym				Partnerstwo publiczne
Zakres prawny i sądowy					
Bezpieczeństwo socjalne i zdrowotne					
Podatki od dochodów, podatki od spadków i majątków					
Podatki od przedsiębiorstw i kapitału					

Źródło: Ahmad N., Hoffmann A.N., 2008, A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, OECD Statistics Working Paper, STD/DOC(2008)2

3. Ocena jakości obecnie dostępnych wskaźników przedsiębiorczości.

Podjęcie efektywnych decyzji i kreowanie stabilnej polityki wymaga przejrzystych, spójnych i pewnych danych i informacji, dlatego coraz więcej krajów konstruuje wielkie narodowe systemy wskaźników do pomiaru stanu obecnego i postępu w różnych obszarach działalności. Skuteczność tych działań zależy w znacznym stopniu od jakości poszczególnych wskaźników. Wiele wskaźników, które mogłyby służyć do pomiaru przedsiębiorczości jest publikowanych przez różne instytucje, także międzynarodowe.

International Consortium for Entrepreneurship (FORA) gromadzi je w bazie danych dostępnej dla swoich członków i ocenia ich jakość, corocznie począwszy od 2005 roku. Analizy publikowane są w „Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators” wydawanych przez FORA. Od 2005 roku, konsorcjum we współpracy z OECD prowadzi projekty badawcze polegające na zbieraniu i ocenie nowych rodzajów porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników dotyczących przedsiębiorczości. Oprócz gromadzenia danych konsorcjum prowadzi prace badawcze dotyczące regionalnej struktury przedsiębiorczości, rynków kapitałowych, edukacji przedsiębiorczości i bankructwa firm. Konsorcjum posiada portal internetowy <http://ice.foranet.dk>. Duńscy członkowie ICE i założyciel konsorcjum, FORA, prowadzą sekretariat konsorcjum, który organizuje spotkania, ułatwia kontakty z członkami i partnerami. W porozumieniu z członkami FORA ustala tematy projektów, zakres publikacji i zarządza projektami. Dotychczas ukazały się trzy publikacje *Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators* wersja 1 w grudniu 2005 r. (por. [7]), w październiku 2006 r. wersja 2 (por. [8]). W listopadzie 2007 r. ukazała się wersja 3 (por. [9]). Analizowane wskaźniki odnoszą się tylko do działalności gospodarczej, wydawnictwo nie uwzględnia wskaźników przedsiębiorczości społecznej i kulturalnej. Wskaźniki przedsiębiorczości grupowane są w nich w trzech kategoriach. Pierwszą kategorię stanowią wskaźniki działalności (*Performance indicators*) – zawierające wszystkie wskaźniki związane z wynikami procesu przedsiębiorczego jak stopa wejść nowych firm, stopa przedsiębiorczości ogółem (TEA), udział szybko rosnących firm (obroty), udział szybko rosnących firm (zatrudnienie). Wskaźniki te są istotne dla analizy i zrozumienia makroekonomicznych skutków przedsiębiorczości. Do drugiej kategorii należą wskaźniki otoczenia przedsiębiorstwa (*Business environment indicators*) obejmują wskaźniki związane ze zmiennymi czynnikami wpływającymi na powodzenie przedsięwzięć takimi jak dostępność kapitału, regulacje prawne i administracyjne. Gabr i Hoffman dzielą te wskaźniki na pięć grup (por. [9]). Wskaźniki z zakresu możliwości (*opportunities*), umiejętności (*skills*), kapitału (*capital*), zachęty (*incentives*) i kultury (*culture*). Wskaźniki te są zewnętrzne dla firm i zmieniają się w zależności od kraju i regionu. Są one zależne od postępień politycznych i istotne dla zrozumienia różnic

w działalności przedsiębiorczej w różnych krajach lub regionach. Trzecia kategoria obejmuje wskaźniki kontekstu (*context indicators*) czyli wskaźniki związane ze środowiskiem makroekonomicznym i instytucjonalnym takie jak stopa bezrobocia, wzrost PKB, są one ogólnie dostępne. Ocena jakości wskaźnika opiera się na trzech wymiarach jakości: odpowiedniości (*relevance*), dokładności (*accuracy*) i dostępności (*availability*). Każdemu wskaźnikowi przypisywana jest wartość w danym wymiarze, a następnie ocena ogólna (*overall assessment*). Ewaluacja wskaźnika odpowiedniości dotyczy spójności między tym co ten wskaźnik mierzy, a tym co chcielibyśmy zmierzyć. Gdy jest to pomiar bezpośredni to nadaje mu się symbol A, a gdy przybliżony B. Gdy wskaźnik stosuje się jako miernik specyficznej polityki, to dobrze jest wiedzieć czy to posunięcie polityczne ma bezpośredni (A), czy pośredni (B) wpływ na ten wskaźnik. Dokładność wskaźnika to stopień w jakim wskaźnik poprawnie szacuje lub opisuje wielkości czy charakterystyki, które planowaliśmy zmierzyć. Dokładność rozpatruje się w aspekcie: metody zbierania danych i stopnia standaryzacji w poszczególnych krajach. Metodoms zbierania danych przypisuje się trzy oceny. Dane uzyskiwane z instytucji rządowych, instytucji międzynarodowych lub sondaży opartych na faktach mają ocenę bardzo dobrą – A. Dane oparte na sondażach opisujących działanie (*action-based surveys*), mają ocenę dobrą – B, a na sondażach opartych na opinii (*opinion-based surveys*) są do przyjęcia i mają ocenę C. Porównywalność wskaźników w różnych krajach, gdy są całkowicie porównywalne mają ocenę A, porównywalne do pewnego stopnia mają ocenę B. Pojęcie dostępności odnosi się do osiągalności danego wskaźnika w różnych krajach dla określonego przedziału czasowego. Gdy wskaźnik jest osiągalny w od 76% do 100% krajów to ma ocenę A, a gdy w 50% do 75% to ma ocenę B. Gdy ilość lat dla których wskaźnik jest osiągalny jest większa niż 1 rok od interesujących nas danych A, a gdy nie to ma ocenę B. Ogólne oszacowanie jakości wskaźnika ustala się na dobry (A), gdy ma przynajmniej 5 ocen cząstkowych A i żadnej C. Akceptowalny (B), gdy ma przynajmniej 3 oceny cząstkowe A i żadnej C. Wątpliwy (C), gdy ma mniej niż 3 oceny A albo jedną lub więcej C. W tabeli 3 zebrane są i oszacowane pod względem jakości wskaźniki działalności przedsiębiorczej.

Tabela 3. Ogólne oszacowanie jakości dostępnych wskaźników działalności przedsiębiorczej

Wskaźnik	Ogólna ocena	Odpowiedniość		Dokładność		Dostępność	
		Odpowiedniość	Politycznie znaczący	Zbioru danych	Porównywalność	W danych krajach	W przedziale czasu
Stopa wejść nowych firm	B	A	B	A	B	B	A
Stopa przedsiębiorczości ogółem (TEA)	C	B	B	B	B	A	A
Udział szybko rosnących firm (obroty)	B	A	B	A	B	B	A
Udział szybko rosnących firm (zatrudnienie)	B	A	B	A	B	B	A

Źródło: Hoffman A., Larsen M., Jensen D.B., Madsen S.K., (2007), Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators, Version 3, FORA, http://ice.foranet.dk/upload/qm2007_001.pdf

Żadnemu ze wskaźników działalności nie przypisano dobrej jakości, głównie z powodu braku porównywalności między krajami. Stopa wejść nowych firm ma najwyższą ocenę ponieważ dane te są zbierane przez Narodowe Urzędy Statystyczne i pochodzą z rejestrów, istnieją jednak różnice w definicjach w poszczególnych krajach. Stopa wejść jest mierzona wskaźnikiem demografii biznesu „Birth rate of Enterprises”. Wskaźnik mierzy ilość nowych przedsiębiorstw jako część wszystkich przedsiębiorstw. Dane pochodzą z Eurostatu, oparte są na rejestrach. Dane nie są w pełni porównywalne, ponieważ między krajami istnieją różnice w definicji stopy wejścia (por.[9])

Stopa przedsiębiorczości ogółem mierzy stopę osób zaangażowanych w rozpoczynanie lub rozwijanie nowych przedsięwzięć gospodarczych, wyliczana jest sumarycznie z dwóch kategorii: osób starających się rozpocząć biznes (*Nascent Entrepreneurs*) oraz początkujących przedsiębiorców (*Young Entrepreneurs*) Dane zbierane są w sondażach, grupa reprezentatywna wybierana jest spośród osób w przedziale wiekowym od 16 do 64 lat. Sondaż przeprowadzany jest w ramach projektu badawczego Global Entrepreneurship Monitor (*GEM*) realizowanego wspólnie od 1999 roku przez Babson College (Boston) i London Business School (por. [9]). Dane nie są całkowicie porównywalne ponieważ występują różnice w wyborze próbki w poszczególnych krajach, Dane są dostępne dla 23 krajów OECD, od 2000 roku (por.[9]).

Udział szybko rosnących firm (obroty). Wskaźnik definiuje szybko rosnące firmy (obroty) jako udział firm ze stopą wzrostu obrotów wyższą niż 60% w okresie trzech lat, i przynajmniej 20% stopą wzrostu każdego roku. Dane oparte są na rejestrach. Porównanie między państwami nie jest dokładne. Dane

są dostępne dla 20 krajów OECD od 2002 roku. Wskaźnik opracowany przez Hoffmann i Junge, 2006 r. Udział szybko rosnących firm według zatrudnienia, wskaźnik definiuje jako część firm ma wzrost zatrudnienia większy od 60% w ciągu trzech lat, ze stopą wzrostu zatrudnienia przynajmniej 20% rocznie. Dane są oparte na rejestrach, porównanie między państwowe niezbyt dokładne. Dane są dostępne dla 17 krajów OECD, dla przedziału czasu od 2002 do 2004 z możliwością aktualizacji.

Dostępne wskaźniki otoczenia przedsiębiorstwa zebrane i oszacowane są w tabeli 4.

Tabela 4. Ogólne oszacowanie jakości dostępnych wskaźników otoczenia przedsiębiorstwa

Wskaźnik	Ogólna ocena	Odpowiedniość		Dokładność		Dostępność	
		odpowiedniość	Politycznie znaczący	Zbioru danych	Porównywalność	W danych krajach	W przedziale czasu
1. Możliwości (Opportunities)							
Regulacje transferu technologii							
a. Współpraca badawcza uczelnie/przemysł	C	A	B	C	A	A	A
Bariery wejścia							
a. Bariery utrudniające konkurencję	A	A	A	A	A	A	A
b. Własność publiczna	A	A	A	A	A	A	A
c. Zaangażowanie publiczne w działalność gospodarczą	A	A	A	A	A	A	A
d. Ochrona własności intelektualnej (IPR)	C	A	B	C	B	A	B
e. Minimalny kapitał wymagany do uruchomienia działalności	A	A	A	A	A	A	A
Dostęp do rynków zagranicznych							
a. Obciążenia importowe	A	A	A	A	A	A	A
b. Obciążenia eksportowe	A	A	A	A	A	A	A
2. Kapitał							
Pożyczki							
a. Kredyt prywatny	A	A	B	A	A	A	A
b. Spread stopy procentowej	B	B	B	A	A	A	A
c. Koszt zawarcia dodatkowego zabezpieczenia	A	B	A	A	A	A	A
d. Łatwość uzyskania pożyczki	C	B	B	C	A	B	A
e. Krajowe stopy kredytowe	C	B	B	C	A	A	A
f. indeks uprawnień ustawowych	A	B	A	A	A	A	B
Venture Capital							
a. Venture Capital – faza początkowa	B	A	B	A	A	A	A
b. Venture Capital – faza ekspansji	B	A	B	A	A	A	A
c. Venture Capital - dostępność	C	A	B	C	B	A	B

cd. Tabeli 4.

Wyjście na rynek (Exit Markets)							
a. Ochrona inwestora	A	B	A	A	A	A	A
b. Kapitalizacja rynku wtórnego	B	A	B	A	A	A	B
c. Kapitalizacja rynkowa nowych przedsiębiorstw względem PKB	A	A	B	A	A	A	A
d. Kapitalizacja rynku pierwotnego	A	A	B	A	A	A	A
e. Obroty na rynku pierwotnym	A	A	B	A	A	A	A
f. Wykupienia (buyouts)	B	A	B	A	B	A	B
Podatki od bogactwa i spuścizny							
a. Przychody z podatku od spuścizny	A	A	A	A	A	A	A
b. Przychody z podatku od majątku netto	A	A	A	A	A	A	A
Podatki od kapitału							
a. Opodatkowanie dywidendy – Najwyższa krańcowa stawka podatkowa	B	B	A	A	A	A	B
b. Opodatkowanie dywidendy – Najwyższa krańcowa stawka podatkowa dla samozatrudnionych	B	B	A	A	A	A	B
c. Opodatkowanie opcji giełdowych	B	A	A	A	A	B	B
d. Opodatkowanie zysków kapitałowych z akcji – krótki okres	B	A	A	A	B	A	B
e. Opodatkowanie zysków kapitałowych z akcji – długi okres	B	A	A	A	B	A	B
3. Zdolności							
Możliwości restartu							
a. Możliwość ponownego startu	A	A	A	A	A	A	B
Edukacja przedsiębiorczości							
a. Edukacja przedsiębiorczości na poziomie podstawowym i średnim	C	A	B	C	A	A	A
b. Edukacja przedsiębiorczości na poziomie wyższym	C	A	B	C	A	A	A
c. Polityka promowania przedsiębiorczości na poziomie podstawowym i średnim	B	A	A	A	A	B	B
Tradycyjna edukacja biznesowa							
a. Jakość szkół zarządzania	C	A	B	C	A	A	A
Publiczna infrastruktura przedsiębiorczości							
a. Programy rządowe	C	A	B	C	A	A	A
4. Zachęty							
Podatek od dochodów osobistych							
a. Najwyższy krańcowy podatek dochodowy plus podatek socjalny	A	A	A	A	A	A	A
b. Przeciętny podatek dochodowy plus podatek socjalny	A	A	A	A	A	A	A

cd. Tabeli 4.

Opodatkowanie działalności gospodarczej							
a. Stopa podatkowa dla małych i średnich przedsiębiorstw	A	A	A	A	A	A	B
b. Opodatkowanie dochodów korporacji	A	A	A	A	A	A	A
Uregulowania prawne bankructwa							
a. Faktyczny koszt zamknięcia działalności	B	B	A	B	A	A	A
b. Faktyczny czas zamknięcia działalności	B	B	A	B	A	A	A
c. Stopa odzyskania z bankructwa	A	A	A	A	A	A	A
Administracyjne przeszkody na starcie działalności							
a. Liczba procedur przed rozpoczęciem działalności	A	A	A	A	A	A	A
b. Liczba dni na rozpoczęcie działalności	A	A	A	A	A	A	A
c. Koszt konieczny do rozpoczęcia działalności	A	A	A	A	A	A	A
Przeszkody administracyjne – produkcja							
a. Przejrzystość regulacji i administracji	A	A	A	A	A	A	B
b. Obciążenia administracyjne przy tworzeniu firmy	A	A	A	A	A	A	A
c. Obciążenia wynikające z regulacji rządowych	C	A	B	C	B	A	B
d. Specyfika rejestracji	A	A	A	A	A	A	A
e. Procedury, czas i koszty uzyskania pozwoleń budowlanych	A	A	A	A	A	A	A
f. Egzekwowanie kontraktów	A	A	A	A	A	A	B
g. Czas potrzebny na przygotowanie, akt i opłatę CIT, VAT i podatku socjalnego.	A	A	A	A	A	A	B
Regulacje rynku pracy							
a. Swoboda zatrudniania	A	A	A	A	B	A	A
b. Swoboda zwalniania	A	A	A	A	B	A	A
c. Swoboda zatrudniania zagranicznej siły roboczej	C	B	B	C	B	A	B
d. Zakres stosowanych zachęt	C	B	B	C	B	A	B
e. Sztywność indeksu godzin pracy	A	A	A	A	B	A	A
f. Liczba procedur administracyjnych przy zatrudnieniu pierwszego pracownika	A	A	A	A	A	A	B
g. Liczba procedur administracyjnych przy zatrudnieniu kolejnego pracownika	A	A	A	A	A	A	B
5. Kultura przedsiębiorczości							
a. Normy kulturowe i społeczne	C	A	B	C	A	A	B
b. Motywacja przedsiębiorcza	C	A	B	C	A	A	B
c. Preferencje do samozatrudnienia	C	A	B	C	A	B	A
d. Chęć prowadzenia własnej działalności gospodarczej	C	A	B	C	A	B	A
e. Pragnienie zostania samozatrudnionym	C	A	B	C	A	B	A
f. Ryzyko niepowodzenia przedsięwzięcia	C	A	B	C	A	B	A

Źródło: Hoffman A., Larsen M., Jensen D.B., Madsen S.K., (2007), Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators, Version 3, FORA, http://ice.foranet.dk/upload/qm2007_001.pdf

4. Podsumowanie

Spośród 70 wskaźników przedsiębiorczości przedstawionych w tym zestawieniu po 19 pochodzi z baz danych OECD i Banku Światowego, 10 można uzyskać z zasobów Eurostatu. Z corocznego raportu Światowego Forum Ekonomicznego Global Competitiveness Report pochodzi 8 wskaźników, 6 z Global Entrepreneurship Monitor, 3 wskaźniki znajdują się w wydawnictwach World Federation of Exchange. Jeden wskaźnik pochodzi ze światowego rocznika konkurencyjności *World Competitiveness Yearbook* wydawanego przez International Institute for Management Development – IMD, który ocenia konkurencyjność 55 państw w oparciu o 323 kryteria szczegółowe. Cztery wskaźniki pochodzą z innych baz danych. Jak wynika z zestawienia ocenę dobry (A) uzyskało tylko 35 wskaźników, ocenę akceptowalną (B) uzyskało 16 wskaźników, ocenę wątpliwą (C) uzyskało 19 wskaźników. Wydaje się, że jeszcze wiele wskaźników powinno być odkrytych i opracowanych w sposób umożliwiający porównywanie ich na poziomie międzynarodowym, szczególnie te, które są bardziej subiektywne w swojej naturze, np. te należące do obszaru kultury przedsiębiorczości.

Wśród przedstawionych w zestawieniu wskaźników przedsiębiorczości istnieje zbyt mała ilość wskaźników związanych z demografią przedsiębiorstw, rozumianą jako gałąź wiedzy na temat dynamiki powstawania nowych, tempa wzrostu, przeżywalności, i upadku już istniejących firm. Wskaźniki te mogą być traktowane jako barometr kondycji gospodarki kraju, z tego powodu stają się obiektem zainteresowań polityków wielu krajów. Jednak pomimo rosnącego ich znaczenia badanie dynamiki biznesu i przedsiębiorczości hamowane jest brakiem porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników. Może wydany ostatnio Eurostat – *OECD Manual on Business Demography Statistics* (por. [6]) i stosowanie go w praktyce przez poszczególne kraje umożliwi dokonywanie wiarygodnych porównań.

Literatura

- [1] Ahmad N i R.G. Seymour, 2008, Defining Entrepreneurial Activity: Definitions Supporting Frameworks for Data Collection, OECD Statistics Working Paper, STD/DOC(2008)1
- [2] Ahmad N., Hoffmann A.N., 2008, A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, OECD Statistics Working Paper, STD/DOC(2008)2
- [3] Davis T. Understanding Entrepreneurship: Developing Indicators for International Comparisons and Assessments, OECD, STDCSTAT(2006)9
- [4] Vale St., The International Comparability of Business Start-up rates. Final Report OECD Statistics Working Paper, STD/DOC(2006)4

- [5] Ahmad N., A proposed framework for business demography statistics, OECD Working Paper, STD/DOC(2006)3
- [6] Eurostat_OECD Manual on Business Demography Statistics, osiągalny pod adresem <http://www.oecd.org/dataoecd/8/8/39974460.pdf>
- [7] Hoffman A., Larsen L-B, Nellemann P., Michelson N.V., Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators, Version 1, FOR A, Copenhagen, 2005, pod adresem: http://ice.foranet.dk/upload/quality_manual.pdf
- [8] Hoffmann A., Larsen M., Oxholm A.S., Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators, Version 2, FOR A, Copenhagen, 2006, pod adresem: http://ice.foranet.dk/upload/quality_assessment_of_entrepreneurship_indicators_002.pdf
- [9] Hoffman A., Larsen M., Jensen D.B., Madsen S.K., (2007), Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators, Version 3, FORA, http://ice.foranet.dk/upload/qm_2007_001.pdf

Search of entrepreneurship indicators

Summary

The paper presents some results of Entrepreneurship Indicators Programme (EIP) to build internationally comparable statistics on entrepreneurship and its determinants. Quality assessment of entrepreneurship indicators according to FOR A is described.

